

COMUNICACIÓ

Antoni Bosch i Veciana: *La sunousia socràtica i la vida política*

El Sòcrates platònic és un personatge ben pensat. El procés i la mort de Sòcrates impactà en el jove Plató, perplex amb aquell *logos apologètic* gens comú que davant d'un tribunal popular gosava etzibar. Un *logos* provocador d'ires i d'una mort segura. Plató –llegim en el seu *Fedó*– emmalaltí. Sòcrates en aquell procés –al·legoritzem– el féu posar malalt! Plató no fou present –ni deixeble– en aquella mort. I lentament pensà i repensà aquella mort i aquella vida i ens teixí el *Fedó*. Allí, confesant-nos la seva malaltia, ens narra el sentit que, amb el temps, percebé en aquella mort i en aquella vida. I en Sòcrates veié el mestre, el mestre que passava llargues hores sol, pensant, meditant amb els seus pensaments. Hi veié també el qui conversava i dialogava fins a irritar-ne alguns. Però allò que subratlla Plató és el lligam entre la soledat del pensament i el compartir de la conversa dialogal. Aquest lligam l'expressa en la *trobada socràtica*, allò que Plató anomena *sunousia* socràtica, tal i com ens ho suggereixen els estudis filològics de C.J. Classen.

La *trobada* permanent del noi i del jove amb l'adult, la *sunousia*, era la manera tradicional, en una societat oral, de transmetre, a l'Hèl·lade, la saviesa i l'*areté*. Amb el bagatge d'aquesta *paideia* es pretenia realitzar en el jovent la veritable *kalokagathía*. Les innovacions pedagògiques dels sofistes en la *sunousia* van causar un daltabaix. Foren suspectes d'un real malestar polític per les conseqüències que aquella manera de dur a terme la transmissió de la saviesa i l'*areté* –tan professionalitzada– representava per a Atenes de desestructuració, d'acord amb la mentalitat aristocràtica. Protàgores, acusat d'*asebeia*, fou desterrat. Sòcrates, tingut per un d'ells, acusat també d'*asebeia*, fou condemnat a mort. La *sunousia* els feia suspectes de sedició. La crisi a Atenes semblava ser profunda. El *Menó*, el *Laques*, l'*Apologia* i el *Protàgores*, com ha demostrat Kevin Robb, vinculen la *sunousia* socràtica i la seva inculpció d'*asebeia*.

Sòcrates, però, duia a terme la *sunousia* altrament. Si l'estudiem en el *Lisis*, un diàleg que ens narra l'escenificació

d'una *sunousia* dialogal socràtica, percebem tres elements estretament vinculats a la *sunousia* socràtica: l'*eros*, el *dialégesthai* i la *filía*.

La *sunousia* és la forma de fer de la filosofia socràtica; més encara, és la forma de ser de la filosofia socràtica, una filosofia atenta a la polis i a la vida real dels seus ciutadans, malgrat aparegui distreta. La *sunousia* el dugué a la mort. Era el compliment de l'oracle de Delfos, d'aquell oracle del déu Apol·lo que disposava el *propri coneixement d'un mateix* i la *saviesa de la ignorància socràtica*, per a aquell home, Sòcrates, que s'emprenqué l'encàrrec d'esdevenir consciència d'Atenes, el que ell en diu esdevenir el *do del déu* (Apol·lo) a la Ciutat.

COL·LOQUI

Ignasi Roviró. Permeti'm professor Bosch felicitar-lo per la ponència. Em permeto, però, de discutir-li la traducció de *sunousia*. Penso que «trobada» no és un terme adequat, el trobo massa puntual, exterior, una mica massa «neutre» o «tou».

Agustí Boadas. He quedat corprès per la vostra intervenció, però tot tal i com ho expliqueu resulta excessivament bonic. Cal recordar, però, com Sòcrates va ser expulsat definitivament de la ciutat, com Plató està fora de la ciutat, com ho està també l'Acadèmia...

Bartomeu Forteza. Heu mostrat altra vegada el lligam profund entre *paideia*, ètica i política, lligam que el món grec va accentuar amb profunds components eròtics homosexuals. Avui, però, no resultaria del tot perillós ressuscitar aquesta *paideia* amb els mitjans tecnològics que tenim a l'abast?

Francesc Fortuny. La pedagogia socràtica no es pot aplicar a tres-cents alumnes. Vet aquí el nostre progrés!

Conrad Vilanou. Cal tenir present l'efecte de la crítica d'Aristòfanes a Sòcrates i com va impactar en la societat atenesa. El model educatiu és l'heroi de Marató, l'areté aristocràtica, on el treball sobre el cos, la gimnàstica, és fonamental. Davant d'això Sòcrates en resulta una «perversió».

Antoni Bosch. «Els núvols» d'Aristòfanes no va guanyar pas el premi en el concurs al qual es va presentar. Sí que és cert que en Plató hi ha aquest component aristocratitzant, però la subordinació de l'esport a la intel·ligència, del cos a l'ànima, fent-ne una notable separació i mantenint l'educació física com accedòria, pertany a «La república», no pas a un diàleg socràtic.